THE CANADIAN ISRAELITE
DER CANADER YID.
The only Jewish Weekly in the Dominion of Canada.
B. GOLDSTEIN, Editor.
Canadian Israelite Publishing Company.
823 Main Street Phone Main 6024 Winnipeg, Man.
Subcription: 1 Year $1.00, 6 Months 60c.
וויניפעג, פרייטאג י"ב חשון, תרע"ב.

דאס היגע אידישע טהעאטער

א קלײנער אינצידענט וואס האט פאסירט פאריגען שבת אבענד, גיט אונז עדיטאריעל צו בעריהרען דאס „שפיעלעכץ" אין קווינס טהעאטער.

דער עולם, דאס הייסט דער אינטעליגענטער עולם, בעקלאגט זיך אויף דער יעצטיגער קאמפאני למאי מען האדוועט וויניפעג מיט שונד; מיט גלעקליך, מיט טשאיניקעס און מיט פילינע שטיק.

ווען מען וויל גערעכט זיין דארף מען א פרעג טהאן דיזעלבע צי קומען זיי כאטש אין אידישען טהעאטער דאן ווען מען אנאנסירט א בעסערע זאך פון א בעסערען, פון א מעהר פעוואוסטען שרייבער.

די צוויי טהעאטער סיזאנס וואס מיר האבען דא פיינעוואהנט, האבען אונז איבערצייגט אז די היגע אינטעליגענץ וואכט פון אידיש טהעאטער, מען שפיעלען א גוטע אדער א שלעכטע זאך. די נאטאנזאן קאמפאניע האט דא געשפיעלט גאנץ גוטע זאכען און ליידער פאר ליידיגע הייזער. און אט האט שוין די יעצטיגע קאמפאני געהאט אנאנסירט — זאל זיין דורך א טעות — ל. קאברין'ס א דראמא. ל. קאברין איז אלענפאלס איינער פון די בעסערע שרייבער און דאך איז דאס טהעאטער געווען ליידיג. ווארום? ווארום איז די אידישע אינטעליגענץ ניט געקומען ציינען כאטש אז זי וויל באמת זעהען גוטע שטיקער פון גוטע דראמאטורגען.

די שוישפיעלער זיינען פאר אלעם מענשען, זינדיגע, שטערבליכע מענשען. זיי האבען פרויען, קינדער און ווילען מאכען א לעבען. די מענעדזשערס פון דער האל ארבייטען אונערמידלעך און אהן געצאהלטס. דאס איינציגע צו וואס זיי שטרעבען איז אז די האל זאל פרענגען פראפיט; זיי קענען זיך אין קיין פאל ניט פערגינען אזא לוקסוס ווי שפיעלען ליטעראַרישע דראמען פאר ליידיגע בענק. ווען צו דעם אנאנסירטען קאברינס שטיק איז מען ניט געקומען און צו „דער גאלדענער חתונה" — יא. דאן איז, אלס ביזנעס-לייט, האבען די מענעדזשערס און די שוישפיעלער פאלקאם רעכט וואס מען ווערט דאס שטיק שונד נאכאמאל שפיעלען. ווען „שולמית" האט געבראכט א פול געפאקטעס הויז, דאן מוזען זיי, אלס ביזנעס לייט, אויפפיהרען אויך „עקדת יצחק", „ונתנה תוקף" און ווארום טאקע ניט „חינקע פינקע" אדער „די צוויי קוני לעמעלס".

אלזא: ווען איינער אדער צוויי יונגע לייט, אינטעליגענטען ווערען איין מאל אין יאהר פערבלאנדזשעט אין אידישען טהעאטער צו א שמאטע דאן האבען זיי א ברירה צו פערלאזען אין מיטען שפיעלען דאס טהעאטער. דען ער וועט בטילא מיט זיין פראטעסט גאר ניט אויספיהרען: די אקטיארען ווילען פאר זייער ארבייט גוטען האנאראר און ווען זיי קריגען דאס ניט דורך גארדין'ס אדער קאברינס ווערק וועלען זיי שוין אויסזוכען דיזע שמאטעס וואס געפעלען „משה'ן" און זיי וועלען איהם יאקאס נעהמען אויף'ן זיכער.

אבער —

א טהעאטער, מעג עס זיין א פריוואט אונטערנעהמונג, האט עס דאך אויף זיך געוויסע פפליכטען. אמת טאקע די אקטיארען ווילען עסען באלד טאקע נאך דעם שפיעלען. זיי קענען אבער ניט אין קיין פאל איינגאנצען זיך אויסלאכען פון די עטליכע אדער פיעלע וואס קענען ניט צוזעהען ווי מען מאכט חוזק און מען ערנידערט דעם געשמאק פון פובליקום. יעדער זאך האט א גרעניץ. אפילו צו געפעלען ווערען „משה'ן" איז אויך פאראן א גרעניץ. ווען מען ווייזט אזעלכע קונצען און מען שילט זיך מיט אזעלכע קללות-צעטלען ווי לעצטען שבת אבענד, אדער ווען מען וויל נאכמאכען די גוים און אויך לויפען ווי פאיאצען פונם סטיידזש — דאן, איז שוין זשע גלויבט איהר אז עס וועלען זיך ניט געפינען כאטש איינער אדער צוויי פון אזוי פיעל מענשען, וועמען עס טהוט וועה דאס הארץ זעהענדיג צו וואס פאר א נידעריגע שטופע די אידישע ביהנע איז געקומען? און ווען דיזע צוויי פראטעסטירען, איז עס ניט חלילה אימיצען נעה צו טהאן, אדער אום ארויסצורופען א סקאנדאל. זייערע מאטיוען זיינען ריינע. עס איז גאנץ נענוג ווען צו אזעלכען, אדער אזעלכע געהט צו דער מענעדזשער און בערוהיגט זיי אויף א גאנץ פריעדליכען אופן. דער שוישפיעלער אבער האט קיין רעכטע צו געהען „זיך אפרעכענען" און זיי ברענגען „שלאנגעדיגע בעווייזע".

ביי אזעלכע „שטיקער" מיט וועלכע מען האט לעצטענס אונז מזכה געווען, איז גאנץ מעגליך אז אימיצען זאל אפעקלען דער גראף יונגישער „דייטשמעריש", די אומגעלומפערטע ליעדלעך; מען קען זיך ריכטען אז דיזער א י י נ ע ר אדער דיזע צ ו ו י י וואס זיינען פ ע ר ב ל א נ ד ז ש ע ט געווארען אין טהעאטער אריין, זאלען א פייף טהאן אדער א געשריי טהאן. ווענינער ווי אלע האט קיין רעכט דער שוישפיעלער זעלבסט א ווארט ארויסצוריידען געגען אזעלכע. א שוישפיעלער מעג שוין זיין גענוג טאקטיש אזא פאל צו איגנארירען.

מיר ווילען דא קיינע נעמען ניט אנרופען. מיר גלויבען אבער אז די בעטרעפענדע וועלען זיך געפינען און וועלען אויסמיידען אזעלכע אינצידענטען ווי לעצטען שבת אבענד.

מיר וואלטען דעם גאנצען אינצידענט פערשוויגען, אבער ווי געזאגט, גלויבען מיר אז אויך אין דער צוקונפט — זעהענדיג וואס פאר א שטיקער די קאמפאני נעהט דא אויפפיהרען — זאלען אזעלכע אינצידענטען נאך אמאל פארקומען און צו פערמיידען זיי איז די פפליכט פון דאס מענעדזשמענט.

. . .

צו ענדע ווילען מיר זאגען א פאאר ווערטער צו די שוישפיעלער און צום מענעדזשמענט: מיר האבען פיעלע האפנונגען געלעגט אויף די צוויי נייע מענעדזשערס, וועלכע שטעהען אליין נאהענט צו דער ביהנע, דאס זיי וועלען כאטש פ ר ו פ י ר ע ן אויפצופיהרען בעסערע זאכען. האט מען דאך פאריגען סיזאן אויך געזוכט „ביזנעס", פונדעסטוועגען האט מען אויפגעפיהרט אויך א פאאר בעסערע דראמען. ווען דאס איז — איבער גאט ווייס וואס פאר א סיבות — היינטיגען סיזאן ניט מעגליך, דאן זאל מען על כל פנים אויסזוכען מעהר אנשטענדיגערע „אפערעטקעס". איז דאך דער אידישער רעפערטואר רייך מיט ביליגע קאמישע שטיקער וואס זיינען אין דער זעלבער צייט אויך אנשטענדיג; ביי וועלכע דער וואלף קען זאט זיין און דאס ציגעלע זאל דאך לעבען בלייבען. די קאמפאני פערמאגט דאך — ווער שמועסט נאך דזשולים'עס אבריזען — צימליך גוטע טאלענטע און עס רייסט דאס הארץ זעהענדיג זיי אין „נחום גענזילע" א. ד. ג. פנאסנות, הערען מענעדזשערס און שוישפיעלער, טהוט א טראכט דעריבער.

דאס אונטהעטיגקייט פון די אידען אין וויניפעג.

פון י. סקלאווער.

וואס מען זאל ניט האבען אויסצוזעצען געגען אונזערע דייטשע „יאהודים", אבער איין זאך מוזען מיר אנערקענען אז אויף דעם געביעט פון טשאריטי שטעהען זיי פיעל העכער ווי אונזערע רוסישע אדער רומענישע אדער גאליציאנער אידען, סיי אין געבען און סיי אין פיהרען די גרויסע טשאריטי סאסייעטיס. עס איז א פאקט אז די דייטשע „יאהודים" זיינען מעהר פעראייניגט צווישען זיך ווי די מזרח אייראפעאישע אידען וואס קומען פון רוסלאנד, רומעניען און גאליציען. ביי די ערשטע מאכט ניט אויס איב אין א סאסייעטי אדער פעראיין געפינען זיך זאקסישע אידען, כאטש אליין איז ער פון בעהמען, אדער אפליו ווען יענער איז א סאציאליסט און ער אליין איז א קאנסערוואטיוו. אנדערש איז עס מיט די איינגעוואנדערטע רוסישע און רומענישע אידען. זיי האבען פאלגענדע טענות: איך וועל זיין צוזאמען מיט א ליטוואק אדער רומענישען? דער ליטוואק ווידער זאגט דאס זעלבע אויף דעם פוילישען און דער פוילישער אויף דעם רומענישען. דער אידישער קאנסערוואטיוו וועט ניט וועלען זיין צוזאמען מיט דעם אידישען סאציאליסט א. ז. וו.

פון וואנען שטאמט אזא לעכערליכער אנטאגאניזם, וועלכער שאדעט צו געמיינשאפטליכע ארבייט אויף'ן געביעט פון טשאריטי און אנדערע אידישע אינסטיטוציאנען נויטווענדיגע פאר יעדען אידען אהן אונטערשייד פון קלאס אדער פרינציפ?

אויף דיזע פראגען קען מען געבען פערשיעדענע ענטפערס: ערשטענס, די אונוויסענהייט וועלכע הערשט ביי די אידישע גרויסע מאסען. דער סאציאליסטיש געזאנגענער ארבייטער איז אונבעקאנט מיט דעם אידישען רעליגיעזען יודענטהום און דער פרומער איד וויעדער איז אונבעקאנט מיט די נייע מאדערנע אידען. ביידע ווייסען ניט וואס איז אזוינס יודענטהום און וואס איז אזוינס סאציאליזמוס, ביידען האט דער גלות פערקריפעלט און דורך זייער צו עקסטרים זיין, פערזעהען זיי אזא נויטווענדיגע מדה ווי טאלעראנץ, דאס זאל זיין פשוט דערפאר ווייל זיי זיינען ניט אנטוויקעלט גענוג. דערפאר זעהען מיר אזא כאאס אין דעם לעבען פון די אידען אין אמעריקא און אזא אונפעראנטווארטליכקייט אין זייער געזעלשאפטליכען טהעטיגקייט: די איינגעוואנדערטע אידען פון מזרח אייראפא ווען מען האט זיי אויפגעפאדערט צו טהאן עטוואס, האבען אלע מאל געענטפערט: „מיר ווילען און קענען מיט די „יאהודים" ניט ארבייטען צוזאמען". און אזוי איז צוליעב דיזען לעכערליכען ענטפער גאר ניט געטהאן געווארען מצד די איינגעוואנדערטע אידען. און אזוי איז געבליבען אין פיעלע שטעדט אין די סטייטס און אין קענעדא די לאקאלע אידישע טהעטיגקייט אין די הענט פון די דייטשע „יאהודים" און ווילענדיג ניט ווילענדיג מוזען מיר אנערקענען אז אלע אידישע אינסטיטוציאנען אין אמעריקא זיינען דורך זיי אויפגעבויעט געווארען.

דא אין וויניפעג זיינען קיין דייטשע „יאהודים ניטא. דער אויבענדערמאהנטער ענטפער קען אלזא דא ניט גילטען ד. ה. אז די איינגעוואנדערטע וואלטען דא געקענט ווייזען דאס זיי אליין, אהן „יאהודים", זיינען יא טהעטיג. ליידער אבער איז די ניט טהעטיגקייט פון דער אידישער בעפעלקערונג פאר די 5 יאהר פון מיין אבוועזענהייט פון וויניפעג אזוי בולט, דאס יעדער קען עס לייכט בעמערקען. ס'איז קיין וויכטיגער אינסטיטוט ניט געגרינדעט געווארען חוץ דער תלמוד תורה וועלכע איך האב געטראפען און וועלכע קען א טהייל פון דער אידישער בעפעלקערונג דא ניט צופריעדענשטעלען.

אט ליגענט פאר מיר יעצט א יעהרליכער רעפארט פון דער קריסטליכער „טשאריטי אסאסייאישאן אף וויניפעג", וועלכער ציינט אונז אז 58 אידען האבען זיך צו זיי געווענדעט נאך הילף. איך בין באמת געווען ערשטוינט צו זעהען אז אזא גרויסע אידישע בעפעלקערונג ווי וויניפעג פערמאגט און וועלכע זיינען מאטעריעל ניט שלעכט אפ, זאלען ניט האבען א פעראייניגטע טשאריטי אינסטיטושאן וואוהין די 58 אידען זאלען זיך ווענדען נאך שטיצע און ניט דארפען אנקומען צו קריסטליכע טשאריטיס. דאס ווארפט א גאנץ דונקעלען שיין אויף דער אידישער בעפעלקערונג פון וויניפעג. דאס ציינט אונז אז אין דיזען הינזיכט שטעהען אונזערע דייטשע „יאהודים" פיעל העכער פון אונז, ווייל דא קען שוין ניט גילטען דער תירוץ אז מיר קענען מיט די דייטשע „יאהודים" ניט געהן צוזאמען, ווייל דא זיינען דאך קיין דייטשע יאהודים ניטא.

איך בין געווען אמאל אין אחאהא, נעפרעסקא, אין די סטייטס, א שטאדט וועלכע פערמאגט אין גאנצען זעקס טויזענד אידען. און צווישען דיזער קליינער צאהל געפינען זיך אין גאנצען ביי טויזענד דייטשע „יאהודים" און שטעלט זיך פאר אז דיזע טויזענד „יאהודים" האלטען אויס אחוץ א שטענדיגע טשאריטי אינסטיטושאן וואו מען שטיצט ארימע און קראנקע, אויך אן איינענעם האספיטאל, א אידישען אינסטיטוט און היברו סקוהלס א. ז. וו. צווישען דיזע „יאהודים" געפינען זיך אידען מיט פערשיעדענע אנשויאונגען פון דעם עקסטרעמען ראדיקאלען אסימיליאטאר ביז דעם עקסטרעמען ראדיקאלען נאציאנאליסט און פון דעם עקסטרעמען רעליגיעזען אידען ביז דעם עקסטרעמען פריידענקער. דאס ציינט אז זיי זיינען מעהר אנטוויקעלט און טאלעראנט. זיי פערשטעהען אז כל זמן די היינטיגע אומשטענדען עקזיסטירען און עס זיינען פאראן אזעלכע וועמען מען מוז שטיצען, טאר קיין תירוץ ניט זיין דאס וואס יענער איז ניט איינשטימיג מיט מיר אין פערשיעדענע פראגען און פרינציפען, זאל איך דערוויל זיצען פערלענט די הענט און ניט לייסטען מיין הילף צו דעם וועמען איך מוז העלפען אלס איד און אלס מענש. אבער דערצו מוז מען, ווי געזאגט, בעזיצען אן אמת'ע גוטע ערציהונג, זיין גענוג טאלעראנץ און ניט האבען די פוסטע גאוה וועלכע, ווי מיר ווייזט אויס, פעהלט ניט די אידען אין וויניפעג סיי פון די אידישע ראדיקאלען און סיי פון די אידישע ניט ראדיקאלען.

מיר ווילען האפען אז אין גיכען וועלען זיך רעארגאניזירען די אידישע טשאריטי פעראיינען, וועלכע, ווי מען האט מיר איבערגעגעבען, האבען פארינען ווינטער עקזיסטירט און וועלכע וועלען שטיצען די אידישע נויטבעדערפטיגע און זיי ניט לאזען אנקומען צו קריסטליכע טשאריטיס, וואס מאכט אונז ניט קיין גרויסע עהרע ביי דער קריסטליכער בעפעלקערונג, ווער שמועסט דאן ווען עס איז בעקאנט דאס מיר פערמאגען פ"ה גענוג רייכע אידען.

פון פאלעסטינא.

דער צושטאנד פון דער שטאדט יפו איז אנדערש פון אנדערע שטעדט אין פאלעסטינא. יפו איז א מעהר האנדעלס שטאדט און איז פערבונדען מיט די קאלאניעס פון יהודה. פאריגעס יאהר האט מען זיך ניט געקענט בעקלאגען אויף דעם האנדעל פון פאלעסטינא בכלל און פון יפו בפרט, ווייל עס איז געווען א געראטען יאהר סיי אויף תבואות און סיי אויף פרוכט און די פרייזען זיינען אויך גוט געווען. פונדעסטוועגען איז ווי א טרויער אויסגעגאסען אויף דער שטאדט און מען דערקענט אז זי פיהלט אויך פון דער „מכת מדינה", דאס איהרע קינדער דערוואייטערען זיך און פאהרען ארויס קיין חוץ לארץ. נייע קרעפטען קומען זיך ניט בעזעצען. די וואס קומען יא אמאל זיינען די רייזענדע וואס קומען בעזוכען דאס לאנד. זיי קומען און פאהרען אוועק מיט דאס זעלבע וואס זיי זיינען געקומען. און אזוי ווערט דער ישוב לעדיג. אין יפו, די פארט שטאדט, קאכט און רוישט א ווילע פון דעם קול פון איהרע קינדער וואס פערלאזען איהר און נאכדעם איז ווידער שטיל. אין דעם יאהר תרע"א וויפיעל פערזארגטע און פערוויינטע פנים'ער האבען מיר צום פארט בעגלייט!

. . .

און אז מיר זאלען וועלען א קורצען בליק טהאן אויף די פאסירונגען פון דעם אוועקגעגאנגענעם יאהר קענען מיר דערמאהנען אז עס זיינען פאראן אין יפו געשעפטען וואס ענטוויקלען זיך וואס אמאל אלץ מעהר און מעהר. די אייזען פאבריק פון ל. שטיין האט זיך ווידער געעפענט. די זייף פאבריק פון קרן בן שמן וועלכע איז בעקאנט אונטער'ן נאמען „עתיד" איז אריבער צו איינינע שותפים, זי הייסט יעצט „לבן". (הלוואי זאל זי יעצט זיין א „קרן בן שמן לעתיד").

פיעל ארבייט צו אידישע בעלי מלאכות האבען געבראכט די געביידעס פון דעם שטעדטיל „נחלת בנימין" נעבען יפו.

דאס איז בכלל דער אויסוועניגסטער צושטאנד פון יפו און דער אינוועניגסטער צושטאנד איז אויך ניט שלעכט. די ארדנונג און דאס פיהרונג פון די אידישע אינסטיטוציאנען נעהט פארווערטס. אין דעם כלל זיינען די צוויי קאמיטעס דער „ועד העיר" און „ועד הדתי". ביידע ארבייטען זיי לטובת דער שטאדט זעהר פיעל. דער האספיטאל „למען ציון" אויף וועלכען מיר האבען פיעל געווארט אויף זיין אויסבעסערונג, איז דאך פיעל פערבעסערט געווארען. דער דאקטאר איז איבערגעגעבען צו זיין ארבייט און דער קראנקער האט קיינע שווערינקייטען אריינצוקומען אין האספיטאל. אלעס איז דארטען ריין און זויבער. די תלמוד תורה איז אין בעסטער ארדנונג, דען ביידע רבנים פון יפו הרב הגאון אברהם יצחק הכהן קוק און דער חסיד'ישער רב רפי ש. זלמן געהען מיט איין דעה און איין כונה נור צו פערבעסערען די תלמוד תורה אין יפו. נור איין נויטיגע זאך פעהלט יפו און דאס איז א

א שפאציער.

פונקט אין צייט ווען...; וואו פראוועט מען א חתונה; טאנצען אין א מקום קדוש; של נעליך; ליטערארישע עטהיק; וואס איז א שוהל?; מלחמה און צייטונגען; לעקטשורס און לעקטשורער; גאט זאל רחמנות האבען; דער עולם גרייט זיך צו; די „פארווערטס-ווארהייט-טאגעבלאט" גרייטעניש; א רב'נישער „הנותן תשועה" פאר'ן פריץ; איך גרייט צו שטאף צו א נייען שפאציער.

פון ר' ברוך'ל.

פונקט דאן, ווען איך האב דא געוואלט ארגאניזירען א מארטש לכבוד דער רעוואלוציאן אין כינא; פונקט ווען איך האב בעקומען דעם קאטאר לעזענדיג די „פארווערטס" און „ווארהייט" ליטערארישע פאלעמיק; פונקט ווען איטאליען האט דערפיהלט א טירקישען „סטיק אין דהי בעלי"; פונקט ווען עס איז געווארען שלושים נאך סטאליפין'ס טאס און איך האב שוין אנגעהויבען בענקען נאך א שלושים פאר ניקאלאי'ס נשמה; פונקט ווען איך האב זיך משמח געווען מיט נחום גענזילעס חכמות אין קווינס טהעאטער און האב פון זיך געריסען שטיקער דערמאהנענדיג זיך ווי מר. דזשולים האט פארנעשטעלט א אידישען ראמאנען שרייבער; פונקט ווען איך האב דערפיהלט אז מיין אויוען איז א מורא'דיגער פרעסער אויף האלץ און לואי מילער — אויף ליטערארישער עטהיק — אט פונקט אין יענעם מאמענט האט מיר מיינער א פריינד פער טעלעפאן דערצעהלט א מעשה פון וועלכער איך בין געקומען צום בעשלוס אז ס'נאר ניט אזוי די מעשה, די וועלט איז א וועלט און כל זמן מען לעבט דארף מען עסען, דארף מען טרינקען און — דער עיקר — דארף מען חתונה האבען.

און אי, אי, רבותי, חתונה האבען! ס'נאר ניט, מיינט איהר? [illegible]

ווערט מען אויסגעריסען ביז מען דערלעבט שוין חתונה צו האבען און אז מ'האט שוין חתונה, איז אדרבה, זאגט מיר, פליעז, וואו מאכט מען א חתונה? — אויפ'ן בוידעם? אויף דער לבנה? אין טריפאלי? אין קונג-טשינג-פוטשי-גו? ערגיץ מוז מען דאך חתונה האבען.

זעהט איהר שוין אז איהר ווייסט ניט. נאר ניט, ווייסט איהר ניט. הלמאי ווייסט איהר ניט וויפיל איך האב געמאכט פון די היינטיגע עלעקשאנס; הלמאי ווייסט איהר ניט וויפיעל עס זיינען יעצט צוגעקומען נייע קאנסערוואטיוון; הלמאי ווייסט איהר ניט אז אין מאנטרעאל מאכט א רב אלע שבת „הנותן תשועה" דעם קענעדער „קיסר" בארדען'ען; הלמאי ווייסט איהר ניט אז אין תלמוד תורה צאהלט מען שוין א פרוי פאר וואשען די פאדלאגעס; הלמאי ווייסט איהר ניט אז אין „קענעדער איד" קוקען שוין אלע מענשען ארויס אויף די סיטי עלעקשאנס — פונקט אזוי ווייסט איהר ניט וואו מען מאכט א חתונה.

און אט דאס טאקע דערצעהלט מיר מיין פריינד פער טעלעפאן, אז א פאאר פאלק האט חתונה געהאט — זאלען זיי זיך עלטערען אין עושר און אין כבוד, זאל דער זיווג עולה יפה זיין — און די חתונה זייערע איז געווען אין „תפארת ישראל".

א נייע שוהל, מיינע פריינד. נו, האט חברה געכאפט א טענציל, אזוי נאר קיין מעשה ניט: מ'האט אראפגעווארפען די קאפאטקעלעך, פערקאטשעט די ארבעל, אויסגעטהאן די היטלען און — דאוואי דראט.

מיינט איהר דאך אז איך בין א פרומער, אז איך טהו [illegible]

זאלט איהר זיך נאך בייטען פון קאנסערוואטיזם אויף ליבעראליזם, פון ליבעראליזם אויף קאנסערוואטיזם וויפיעל מאל איך כאפ אריין אן אנבייסען אהן'ם היטעל.

נור וואס זשע דען — אין א שוהל!

איהר הערט, כ'רעד מיט אייך מעשה גוטער ברודער. ס'ניט! ס'עפעס ניט! איז עס א שוהל, איז עס א הייליג הויז, דאן דארפט איהר וויסען דרך ארץ, דאן דארפט איהר האבען אפשיי, א מקום קדוש איז ניט קיין שענק. א מקום קדוש איז א הויז וואו אידען קומען גאט בעטען און דארטען איז קיין פלאץ ניט צו טאנצען מיט ווייבער אהן די היטלען.

„של נעליך!" מאכט דער תרגום: אזאס ברודער!

אמת, מ'נעהמט א קאפעטשקע און נאך א קאפעטשקע ווערט מען בנילופין'דיג. איז ראשית וויניפעג גענוג גרוים. פאראן גענוג האלען וואו צו מאכען ברכה און פראווען חתונות. ושנית דארף א איד אפילו זייענדיג „אונטער'ן גלעזיל" אויך געדענקען אז א מקום קדוש איז קיין שענק ניט.

וואלט מען דען אייך, פעטערשע, ניט געבראכען א ביין ווען איהר פרובירט זיך אזוי אויפפיהרען להבדיל אין א קלויסטער?

געדענקט אז די שוהל וואוהין איהר קומט דאווענען, בעטען פאר גאט, איז א מקום קדוש, א הייליג הויז און איהר דארפט עס האלטען הייליג. ניט פערשוועכען מיט פאליטיק, ניט פערשוועכען מיט מחלוקת און אויך ניט מיט טאנצען אהן היטלען, אהן קאפאטעס און נאך מיט ווייבלעך דערצו.

יא, אקענען זשע וואס איז צו רייד געקומען? אקענען דעם וואס איהר זאגט מלחמה.

[illegible]

נעץ א פינף הונדערט איינס; ווי הערען א מגיד אום שבת און זונטאג פארטאג אוועקפאהרען; ווי כאפען א דרעמיל בעת א לעקטשור.

יא, כ'האב זיך דערמאהנט אן לעקטשורס. שיעור פערגעסען אייך אנצוזאגען די גוטע בשורה אז מיר וועלען האבען א סעריע לעקטשורס און לעקטשורערס אז נור איין גאט אין הימעל זאל זיך מרחם זיין:

ס'קומט אין גיכען די מאדאם פעוונער; ס'קומט ניט אין גיכען דר. זשיטלאווסקי; ס'קומט אין גיכען וולאדעק; ס'קומט ניט אין גיכען יהואש. היינט געדענקט, נור אז די פועלי ציון רעארגאניזירען זיך, איז וואס זשע מיינט איהר, זיי וועלען שווייגען?

מיט איין ווארט, עס וועלען געהן ווינטער נעכט מיט לעקטשורס. די היגע ב"ב זארגען שוין דערפאר. זיי געהען איינארדנען וויסט-אבענדען; די קרעמער ווידער ברענגען שוין נייע קארטען און ס'א גרויסע סברא אז מען געהט דא גרינדען א לאטקע און קארטאפעל קלאב אלץ צו דעם זעלבען צוועק.

יא, דער עולם גרייט זיך צו. הלמאי טאפט גרייט זיך שוין צו א שטעלע; הלמאי די „ווארהייט" גרייט שוין צו נייע ספעשיל קייבעלס; הלמאי דער „פארווערטס" גרייט שוין צו נייע שעפלען מיט פלאטע; הלמאי די „טאגעבלאט" גרייט שוין צו נאך א שרייבער פאר דער חתן-כלה פראגע; הלמאי דער ראבער רב דק"ק מאנטרעאל גרייט שוין צו א נייעם „הנותן תשועה" פאר'ן פריץ און א נייע פארציע חוצפה און אידען, און הלמאי גרייט שוין זיך צו שטאף א נייען שפאציער.

יא, דער עולם גרייט זיך צו.